

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váczi körut 3.

SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre " 3.50
Negyedévre " 1.75

hová minden küldemény intézendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A szentföldi gyarmatok érdekében.

Exotikus tárgy, de azért nem kevésbé fontos és mindenesetre érdemes, hogy vele első helyen foglalkozzunk. Annál is inkább, mert gyakorlati, könnyen és új áldozatok nélkül elérhető nemes cél az, melynek érdekében felszólalok és melyet a magyar hitközségeknek csak meg kell ismerniök, hogy azonnal a megvalósulás stádiumába is lépjen.

E lapok olvasói visszaemlékeznek talán a cikksorozatra (12 cikk), mely »Zsidó gyarmatok« cím. alatt mult év aug. 14-e és okt. 30-ika közt az »Egyenlőség«-ben megjelent és a mely ismertette a szentföldön létező zsidó kolóniák állapotát és történetét. Szülőföldükről elűzött ezer kétszáz orosz, román, marocói és jemeni zsidó család, kezét fogva egynehány, önként a szentföldre vándorolt magyar, német, angol, hollandi, török és egyéb honosságu zsidóval, felekezetünk nagyjóltevői, de kiváltképen az »Alliance Universelle Israelite«, a boldogult Sir Montefiore Mózes, a párisi Rothschild Edmund báró és Hirsch Mórícz báró segítségével kilencz kisebb-nagyobb új falut alapított, szántóföldeket és földmivelő eszközöket szereztek és a melléjük adott tanult gazdák vezetése mellett a volt kereskedők, ügynökök, rabbik, tanítók, metszők, kézmivesek, házalók, korcsmárosok rövid néhány év alatt szántóvető zsidó parasztokká változtak át, akár csak a bet el cheirami falachok (arab földművelők.)

A betelepítés nagy dimensiókat öltött volna, a Libanon áldott vidéke, a termékeny Jordánmellék, Jizreel regényes völgye és a Kinóresztó körül elterülő nagy síkság, melyek talaja tulnyomó részét évszázadok óta ekevas nem érintette és amelyeken csak vándor beduincsapatok szokták felütni sátraikat: rengő kalászos mezökké, szőlő- és gyümölcsöskertekké változtak volna át. A sivár pusztaságból hullámzó élet kelt volna ki, a sakálók és rabló nomádok tanyáin boldog

és szorgalmas emberek lakta falvak támadtak volna, ha a czári kormány még a határon túl is nem üldözötte volna gonosz gyűlöletével a szerencsétlen kiűzötteket. Muszka befolyások rábirták Abdul Hamid szultánt, hogy a szentföld további gyarmatozását zsidók által megtiltsa, a fennálló kolóniákra nézve pedig elrendelje, hogy különös engedély nélkül — mely rendesen meg nem adatik — új házakat ne építhessenek. A gyenge török esázzárral elhitették, hogy a zsidók, ha a szentföldön falszaporodnak, egy napon magukéknak mondják az országot, melyben évezredek előtt őseik uralkodtak. Az akkoriban hontalanná vált sok ezer muszka és román zsidó, kik eredetileg a szentföldnek vették utjukat, e tilalom által az új világ felé irányították lépteiket, hol viruló kolóniákat alapítottak, melyek ma már városok számba is mennek.*)

A palesztinai további zsidó telepítés tehát abbamaradt és a már megvolt kolóniák is roppant megszorításoknak lettek kitéve. A szegény emberek, kiknek ezenfelül az új életpálya nagy nehézségeivel is meg kellett küzdeniök, ellenséget találtak a földben, mely századokon át vadonon, csak nagynehezen engedett a fékező ekevasnak. Ellenséget találtak az égben, melynek szeszélyei nagy kárt okoztak az egészen más éghajlathoz szokott emberekben. Nappal trópusi hőség, éjjel szibériai hidegség járta. Időjárás, a minőt a kolónisták azóta nem tapasztaltak. Ellenséget találtak a hatóságokban, melyek a kolonizatiót minden áron meg akarták hiusítani. Ellenséget találtak az autochton Beduinbandákban, melyek nem egyszer megrohánták és kirabolták az ujonnan támadt falvakat és csak miután megacézósdottak izmaik a küzdelemben, megkérgesedtek tenyereik a munkában, bátorságot és öntudatot merítettek helyzetük kényszerűségéből, mely azonban rájuk nézve a soha meg nem ismert, édes sza-

* Az általuk alapított különösen eme három kolónia: R'chóvósz (Bőség) N'vé Sólóm (Békelaka) és Chov'vé Czion (Czionbarátok) Délamerika legvirágzóbb újabb gyarmatai közé tartoznak.

badság volt,— láttak hozzá a védelem szervezéséhez. Nappal szántóvetők, éjjel harczra kész katonák. A gyarmatosok egyik fele éjjelenként fegyverben czirkált, de az alvó fele ágyai mellett is készen állottak a fegyverek és a vészkürtök első hangjaira az egész férfilakosság készen állott a halálos tusára. Csak miután egynehányszor véres fejjel küldték haza a rablókat, hagytak fel ezek gyakori garázdálkodásukkal. (Peszach Tikvoh kolóniára történt ilyen támadást és szerencsés visszaveretését körülményesen irtam le a fentemlített »Zsidó kolóniák«-ról e lapokban megjelent cikksorozatomban.) De ellenséget találtak, és ezeket még nem győzték le ma sem, a szentföldön lakó saját hitsorsosaikban is. Nincs nagyobb ellensége a szentföldi zsidó kolóniák ügyének a jeruzsálemi, tiberiási, zafeti, jaffai vagy chaifai zsidónál. Ez ellenségeskedés kifolyása az emberből soha ki nem irtható gyarlóságnak. Mig nem léteztek zsidó-gyarmatok, a szentföldön kívül lakó zsidók adományai csak ő közöttük, a nevezett városok zsidói közt osztattak szét. Most az adakozás jó része, sőt a legnagyobb jóltevők figyelme a kolonisták felé fordul és ez teszi amazokat ellenségeivé a gyarmatosítás ügyének. De nemcsak ez maga, hanem azon körülmény is,

hogy a kolóniákban a vallási vakbuzgóság nyügel alul felszabadult szellem az uralkodó, kiegyenlíthetetlen ellentéteket teremtett a szentföldi szántóvető és a városi zsidók közt.

Mind e viszontagság, mind e esapás, mind e temérdek jaj és baj daczára a kolóniák kolóniák maradtak. Azokat, a melyek vagy a szerencsétlen talajviszonyok, vagy lakósaik képzelensége folytán kilátást a fejlődésre nem nyújtottak, a kolonizáció vezetői mindjárt az első évben feloszlatták. Feloszlatták Bész Mósh, Keren Jiszroél, Nechomoh nevű és még két kolóniát, melyek neveire nem emlékszem, mig kilencz más kolónia és a párisi Alliance által alapított és fentartott gazdasági iskola Jaffa közelében (Tikvasz Jiszroél) fennállanak ma is, alapításuk hatodik évében. Eme kilencz gyarmat közül Golon Baboson (125 családdal) a fejlődés oly stádiumába lépett már, hogy fennállhat jóltevői támogatása nélkül is. Peszach Tikvoh, Jehud, Ekron, Gedéroh és Zichron Jakob most már hasonlíthatlanul csekélyebb mértékben veszik igénybe alapítóik szubvenczióját, mint az alapítás utáni években és csak Jessód Hamáloh, Rison L'czion és Ros Pinoh szorultak még nagyobb mértékben külső segílyre.

T Á R O Z A.

A tehetség és az elmezavar a zsidók közt.

Lombroso, turini egyetemi tanár, a híres psychater, orvos és bölcész, feltűnést és csodálatot keltő művében: »A tehetség és elmezavar vonatkozásaival a törvényre, kritikára és történelemre«, így ír:

Midőn a csillagoknak a gondolatokra való befolyását tárgyaltam, már kimutattam, hogy — hála a borzasztó kemény s középkori üldöztetések idején napirenden volt, kéretlenül gyakorolt különválasztásnak, hála földrészünk enyhe klímájának — Európa zsidósága Afrikában és Ázsiában lakó hitsorsosait annyira tulszarnyalta, hogy nem ritkán az árja faj gyermekei fölé is emelkedett. Tény, hogy zsidóink műveltség és éles ész tekintetében kitűnnek, s kultur életünk sok ágában vezérszerepet biztosítottak maguknak; a kereskedelem és sajtó nagyrészt kezökben van; hírneves zeneszerzők, satirikusok, humoristák és orvosok kerültek ki soraikból. Mayerbeer, Cohen, Halevy, Mendelssohn, Offenbach zsidók voltak. Épigy Heine, Saphir, Camerini, Revere, Kalisz, Jakobsohn, Jung, Weile, Fortos, Gozlan. Zsidó származásuk továbbá a következő írók: Auerbach, Kompert, Bernstein. Francos, és Aguilor, Ascoli, Munk, Fiorentino, Luzzatc nyelvészek; Valentin, Hermann,

Haidenhain, Schiff, Casper, Hirschfeld, Stilling, Gluger, Laurence, Traube, Fränkel, Kohn, Cohnheim, Hirsch híres orvosok; Spinoza, Sommerhausen, Mendelssohn bölcészek; Lassale és Marx szocialisták; sőt magában a matematikában is, egy oly tudományban, melyhez a semiták kevés érzéket tanusítottak, Goldschmidt, Beer és Markus nagy hírnévre tettek szert. *)

Vegyük tekintetbe azt is, hogy a nevezett híres zsidók átlag véve teremtő erővel bírtak: a tudomány, művészet és vallás terén forradalmárok. Zsidóktól származott a Mózes és később a keresztények tana; ők teremtették meg a kereskedelmi forgalom számára a váltót, a filozófiában a pozitivizmust, az irodalomban az új humorisztikus irányt. **)

Ennek rovandó fel ama különös, de megdönt-

*) E névsort legalább is megtízszerezni lehetne.

**) Olaszországban 1861-ben 1000 katolikus között 645 olyan akadt, ki sem írni, sem olvasni nem tudott, mig 1000 zsidó között csak 58, kik ezen elemi ismeretekkel sem bírtak.

1867. és 1868-ban Olaszországban érettségi bizonyítványt nyert

a reáliskolákban	100 katolikus közül	67,
	100 zsidó	78,
a liceumokban	100 katolikus	54,
	100 zsidó	34,
a gimnasiumokban	100 katolikus	53,
	100 zsidó	100.

Létezik-e kerek e földön zsidó, kinek szive fel nem dobban, midőn arról értesül, hogy az ősök hajdani hazájában, a földet, melyet annyi zsidó hősnek és martyrnak vére áztatott; melyben Izrael birái, prófétái, törvényhozói, hadvezérei, királyai, tudósai és nemesei porladoznak; hogy ugyanazt a földet, melyen a Zsoltárok és az Énekek Éneke királyi szerzőinek jogára, a Makkabeusok dicsteljes uralma alatt «Izrael biztosan ült fügefája és borága alatt»; hogy ugyanazt a földet évezredek után ugyanazon ősök ivadékaik szántják, boronálják és bevetik ismét; hogy ugyan e földön függnek szemeik önekik is: áldást hoz e, vagy nélkülözést, bőséget-e, vagy éhséget; hogy ugyanezt a földet tápláló anyjuknak tekintik ők is, szeretik és csüngenek rajta ők is, mint hajdan az ősök — van-e zsidó, kérdezem, ki ezt hallva, szive hangosan fel nem dobban?

Hogy ne dobbanna fel, mikor azt is tudja, hogy eme szerencsétlen ivadékok csak ott, azon a szent földön kezdték érezni, hogy emberek ők is, lehet akarataik és nemes törekvésük önekik is; csak ott, azon a szent földön tudták meg, milyen az olyan levegő, melyet meg nem mérgezett a gyűlölet és a megvetés; csak azon a szent földön pihenhettek meg először életükben, mert csak ott tudták meg igazán, mi a béke, mi az önbecsülés, mi a nyugalom.

Ha azt mondjuk már mostan a magyar zsidó községeknek: Nincsen ország Európában, (még Törökországot sem véve ki), melynek egynehány zsidó jóltevője, községe, vagy egylete hozzá ne járult volna a szentföldi zsidó gyarmatok alapításához; egyedül és kizárólagosan ti, magyarországi zsidók nem tettetek sem-

mit sem eme valóban nemes ügy érdekében; de nem kívánjuk most sem, hogy hozzatok érte valami új áldozatot, hanem azt kérjük tőletek, hogy azokat az összegeket, melyeket minden évben kiadnotok úgy is kell, s a melyeket eddig oly országnak juttattatok, mely rátok nézve idegen: juttassátok ezeket az összegeket a szentföldi zsidó gyarmatosoknak, kik érettük ugyanazt a szolgálatot tesszik, mit tesznek érte a — görögök, és járuljatok hozzá ezzel a gyarmatok felvirágzásához, — ha ezt mondjuk a magyar zsidó községeknek, lehetetlen, hogy találkozzék egy is, mely beleegyezését megtagadná.

De adjuk elő indítványunkat világosabban.

Junius hó végével kis zsidó népvándorlás szokott megindulni Triest felé. A sok pénzzel ellátott kereskedők nagyobb része Triestben marad, a többit, a bátrabbakat hajóra ültetik, és tova küldik. Végig hajózzák egész hosszában az Adriai tengert, keresztül mennek az Otrantói szoroson, mely átadja hajójukat az Ioni tengernek, melyen alig kell utazniok egy napig, míg egy szép nagy szigeten kikötnek: céljukat elérték. A sziget neve: Korfú, melyet a jámbor zsidók arról ismernek, hogy az a szép cedragyümölcs (eszróg), melylyel a szukosz ünnep első 7 napján imádkozni szokott, csak itt kaphatók. Magyarország zsidóságán kívül az egész Balkánfélsziget, az összes osztrák tartományok és a muszkabirodalom déli tartományainak összes zsidósága minden évben Korfuból hozatja eszrógjait. Görögország minden évben négyedmillió forintnál nagyobb összeget mu-

hetlen tény, hogy a zsidók közül aránylag véve 4—6-szor annyi elmebeteg kerül ki, mint más hitű polgártársaink köréből.

A tudós Sewi szerint 1869-ben Olaszországban 891 zsidóra esett 1 elmebeteg, míg e számnak majdnem négyszerese után esett 1—1 katolikus. (Lásd: Glie Iszoeliti d'Europa.) Vergo 1879-ben megerősíti ezt, és úgy találta, hogy:

1 elmebeteg	1775 katolikusra
1 „	1725 protestánsra
1 „	384 zsidóra esett.

(Lásd: Archivio di Statistica. Róma 1880.)

Végre Mayr az 1871. éve viszonyairól számolván be, kimutatja, hogy:

Poroszországban	10,000 keresztényre	8.7 elmeb.	esett
„	10,000 zsidóra	14.1	„
Bajorországban	10,000 keresztényre	9.8	„
„	10,000 zsidóra	25.2	„
Egész Németorsz.	10,000 keresztényre	9.6	„
„	10,000 zsidóra	16.1	„

Ezek bizonyára különös körülmények oly népfajnál, melyben az öreg emberek nagy kontingenst képeznek és így a deliriumnak a végelgyengülő több áldozatot nyújtanak ugyan, de a mely nép közt csak kevés iszákos ember akad. Ezen körülmények az antiszemiták szemeit, kik hazájuknak édeskevés hasznot hajtának, kikerültek. Ha az üldözők, kik a szegény zsidónak anyagi és szellemi sikereit olyan rossz néven veszik, tudták volna, milyen nagy áron szerzi meg ezeket a szerencsétlen nép még manapság is, gyűlöletük bizonyára lelohadt volna. A középkor sötét napjaiban a zsidó véráldozat teste számtalan sebből vérzett, és még sem volt szerencsétlenebb, mint manapság, mikor szellemét hozza áldozatul; mikor hirnevének forrása egyuttal szerencsétlenségéé is.

A modern olasz természettudomány ezen jeles képviselőjének humanus következtetését a szeretet vallásának malasztos hirdetői itt minálunk is megszívelhetnék.

tat ki eladott eszrógimért. Európa többi országainak zsidósága: Anglia, Franciaország, Itália, Németalföld, Belgium, Dánia és Oroszország északibb tartományai, de az afrikai tengerpartokon lakó és Kis-Ázsia zsidósága is Korsika szigetéről hozatják az eszrógot. Palesztinában csak annyit termesztettek eddig e szép gyümölcsből, amennyi a szyriai és egyéb ázsiai tartományokban lakó zsidóknak (csekély ezek száma) elég volt és amelyeket az egynehány arab termelő méregdrágán fiztetett meg magának.

Ennek meg kell változnia.

Előttem fekszik egynehány szentföldi zsidó kolónia klasszikus héberséggel szerkesztett felhívása, illetve kérelme. Peszack Tikvoh »Sóftim v'sótrim«-jai (birák és végrehajtók, azaz: előjáróság) többek közt ezeket írják:

»Gyarmatunk vezetői mindjárt az első években azon voltak, hogy mennél több cedráfákat ültessünk. Az első három évben tóránk tiltja a fák gyümölcsseit. Csak a múlt évben lettünk volna abban a helyzetben, hogy eszrógokat szétküldhessünk, de rosszul és későn indult meg erre nézve a mozgalom, úgy, hogy alig 30-ad részét adtuk el valóban szép cedráinknak. Adja a jó Isten, hogy ez évben szerencsésebbek legyünk! Mi magunk képesek leszünk, Isten segédelmével, legalább **20,000** cedrát szállítani; de még sokkal áldottabb termésük lesz Tikvasz Jiszróelbeli szomszédjainknak, kik egymaguk képesek lesznek, összes magyarországi testvéreinket eszrógimmal ellátni. Kérve kérünk tehát tégedet, kedves testvérünk: hidd fel ránk magyar hitsorsosaink figyelmét! Cedráinkat olcsóbban szolgáltatjuk nekik, mint akár Korfuban, akár Korsikában és mi erősen hisszük, hogy magyar testvéreink szivesebben is áldoznak Istenünknek a szentföldön nőtt, általunk termesztett eszróggal, mint akár a legszebb korfubelivel.«

Adják meg erre a választ maguk a magyar zsidók. Magyarország zsidósága becslésem szerint évenként legkevesebb **40,000** frtot költ eszrógimra. A községektől függ, hogy ez az összeg a jövőben a szentföldi zsidó kolóniák felvirágzására szolgáljon-e. A községeknek — mert első sorban ők képezik a vevők legszámbevetőbb részét — s az egyesek is, kik rendes vevők az eszrog és lulovnak, jelentsék ki, — a községek ezt határozatképen is kimondhatják, — hogy csak attól vesznek eszrógot, ki a szentföldi kolóniák pecsétjével ellátott eladhatási levéllel bizonyíthatja, hogy eszrógjai Palesztinából származnak. Az eszrógkereskedők ilyen mozgalmat észlelve, rajta lesznek — és ha még oly

nagy ígéretekkel is állanak elő a görögök — hogy mennél hamarabb összekötetésbe lépjenek a szentföldi termelőkkel és hogy ebbeli összekötéseikről mennél többben szerezzenek tudomást.

Ezt óhajtottam elmondani és figyelmébe ajánlani e lapok tisztelt olvasóinak. Saját reputációnk — mert meg vagyok győződve, hogy a szomszéd tartományoknak ez évben már csak a szentföld fogja szolgáltatni a cedrákat — de leginkább a nemes ügy érdekében szívből kívánom: Vajha, a mit elmondtam, fogékony talajra is találja!

Mardochai Hajehudi.

A pesti iskolai felügyelő.

A ki a hazai zsidó tanügygyel komolyan foglalkozik, el nem zárkozhatik azon tudat elől, hogy ezen ügyben véghetetlenül fontos az, mi a fővárosban történik. A főváros példája sokféle döntő befolyással bír; amit ott jónak tartanak s megalkotnak, vagy amit ott célirányosnak tapasztalnak, azt a vidék joggal szereti utánózni. Azon óriási anyag, melylyel a fővárosban a felekezeti nevelés megküzdni kénytelen, bő tapasztalatok szerzését, de egyszersmind sokszerű kísérletezést is enged meg. E tekintetben a hitközség utolsó évi jelentése nagyon tanulságos és figyelemre méltó adatokat tartalmaz, melyek e lapban egyébiránt már nagyobbára méltatva voltak. Ma csak azon újabb fontos kísérletről kívánok szólni, melyet a fővárosi felekezeti tanügy fejlesztése érdekében keresztül óhajt vinni.

Kerek számban 11,000 gyermek hitoktatása s közte 1200 népiskolai tanuló egyéb tanításáról gondoskodik a pesti hitközség mintegy 60,000 frtnyi évi költséggel. E rendkívüli számok teljesen igazolják az előjáróság évi jelentésének azon indítványát, hogy »a teljes iskolaügy vezetése, ellenőrzése és felügyelete szempontjából« »szakszerű közeg« állása szerveztessék. A képviselőtestület ez állás szervezését kimondotta és evvel a fővárosi felekezeti tanügynek igen nagy szolgálatot tett.

Nem akarjuk bizonyítani, ami bizonyításra nem szorul: ez állás szükséges voltát, de fel- emlitjük azt a teljesen analog esetet, hogy Szeged város hatósága belátva azt, hogy iskolaszékek és igazgatók nem elegendők az iskolaügy vezetésére, a népiskolai törvény életbelépte óta mindig fenntartotta az iskolai felügyelő állását s azt néhai Dr. Tóth János hirneves paedagogusnak, ki ez állásban 19 évig működött, halála után idén újból betöltötte. Az iskolaügyet egy embernek kell repräsentálni, a ki egyszers-

mind annak vezetéséért a felelőség terhét is viseli!

Örömmel üdvözljük ezért, mint a fővárosi felekezeti tanügy fontos érdekének kielégítését, a felügyelői állás szervezését; legyen azonban megengedve, innen, vidékről néhány szerény megjegyzést tenni ez ügy megoldására vonatkozólag.

A távolabb álló néha jobban lát annál, kit a kérdés közvetlenül érint s azért nem veszik talán rossz néven, ha ez üggyhez, melynek a kérdés fontossága általános érdeket kölcsönöz s melynek megoldásában a felekezeti sajtó ugyis igénybe lett véve, a felekezeti sajtó hozzászól.

Az »Egyenlőség« ugy mint a »M. Zs. Szemle« communiquét közöltek a felügyelői állásra vonatkozólag, melyből azt látjuk, hogy ez állás betöltését úgy czélozzák, hogy az oly rabbira bizassék, ki már eddig is működött a tanügyterén. E megoldással a hitközség intéző körei kétségtelenül helyes nyomon indultak el. A kérdés csak az, hogy a szervezendő állásnak megadható-e ez úton azon tekintély, amely nélkül az sem az iskolák körén belül a közönséggel és a tanítói karral, sem a hitközségi hatóságokkal szemben kellő súlylyal nem léphet fel. Mert, hogy megint más körből vegyünk példát, az iskolaügyek felügyeletével megbízott állami közegek, a kir. tanfelügyelők, az első sorozatnak annak idején megadott kir. tanácsosság daczára, csak kivételesen tudtak maguknak kiválóbb állást szerezni, s a felekezet által alkalmazandó s a kir. tanfelügyelőnek alárendelt közeg tekintélye és állása még ezt sem fogja megközelíteni.

De ezen nem lényegtelen szempont mellett nem szabad figyelmen kívül hagyni azon fontosabbat, hogy a felekezeti s kivált a hitoktatásra a rabbinak, vagy a hol, mint Pesten is, a rabbiság többtagu, a rabbiságnak bizonyos fokú befolyás biztosítandó. E befolyás jogosultságát és szükségességét maga a pesti hitközség is elismeri, amidőn a felügyelői állást rabbival óhajtja betölteni. Gyakorlatilag tehát vagy oda fejlődik a dolog, hogy az alkalmazandó rabbi felett állana a rabbiság, vagy, hogy ennek influentiáját az iskolaügyre az iskolai felügyelő gyakorolná: első esetben a felügyelő, második esetben a rabbiság tekintélye csorbulna és egyetértő, békés működés valószínűtlenné volna téve.

Mi tehát a dolog természetes megoldása?

Miután egyrészt azon teendők, melyeknek végzésére a felügyelő alkalmaztatik, tulajdonkép a rabbi hatáskörébe tartoznak és a jól vezetett községekben általa teljesíttetnek is; miután másrészt a pesti rabbiság tagjai oly mérvben van-

nak hivatalosan elfoglalva, hogy az egész iskolaügy felügyeletét a rabbiság egyik tagja sem láthatja el: a természetes megoldás az, hogy ezen ügyek elláthatása czéljából a rabbiság még egy, kizárólag e czélból alkalmazandó rabbival egészítessék ki, s erre, mint a rabbiság tagjára, bizassék az iskolaügy felügyelete.

Ily megoldás mellett lehet remélni hogy ez állásra olyanok fognak pályázni a vidéki rabbik közül, kik betöltésére hivatottak; de jelenlegi állásukat pusztá iskolafelügyelői állással nem hajlandók felcserélni, aminthogy nagyon kellene csdálkoznunk, ha önérzetes és ez állásra kvalifikált vidéki rabbi a pusztá iskolafelügyelőségért állását ott hagyná.

Miután országos érdek az, hogy a pesti tanügy oly hivatott egyén kezeibe kerüljön, ki a fővárosban példaadó állapotokat, vagy legalább ily törekvéseket teremt, óhajtjuk, hogy a felügyelői kérdés, a jelzettük egyedül megfelelő módon sikeres megoldást nyerjen.

Ily állásra a vidéki rabbik javának figyelmét sikerrel lehetne felhívni s akit állásához különös viszonyok nem fűznék, bizonyosan sietni fog szolgálatait a fővárosi hitközségnek felajánlani.

Szeged.

Lőw Immánuel.

Egy időszerű intézés.

Felekezetünkre kellemetlen ügy toladodik a nyilvánosság napirendjére. Dunaszerdahelyen az előbbi antiszemita képviselő helyébe zsidó képviselőt választottak olyan eszközök segítségével, melyek a zsidó választását csöppet sem teszik diszesebbé az antiszemita megválasztásánál.

A bukott ellenfelek a választás ellen kérényt adtak be a képviselőházhoz és e kérényben felsorolt súlyosan terhelő adatok alapján a képviselőház bíráló bizottsága már is vizsgálatot rendelt. Előre látható, hogy, ha több nem történik, mindenesetre megint annyi kritika és tárgyalás, pör és vádaskodás fog felmerülni, mint a mennyit ugyanama képviselő személye körül a múlt országgyűlésen a hirhedt szt.-endrei választás okozott. Lesz hát újra egy zsidó izü szenzációs ügy, és Magyarország választási botránykrónikájának egy állandó zsidó hőse. Akadni tognak persze sokan, kik a kétes dicsőség kiválasztott férfiban csak a zsidót fogják látni, az antiszemitizmus kétségbeesett viadorainak meg egyéb sem kell, hogy az egy zsidó helyébe az összes zsidóságot tegyék, és a dunaszerdahelyi választást az egész felekezet rettenetes büneként világgá kiáltsák. Majd-

nem azt mondhatnók, hogy az antiszemitizmusnak nagyobb sikere a zsidó képviselő megválasztása, mintha az előbbi antiszemita benn maradt volna a parlamentben. Az antiszemitával a házban legfeljebb egy emberrel több lett volna, ki az antiszemitizmus ügyét halálosan unottá, vagy nevetségessé tegye. De a zsidó képviselő dunaszerdahelyi glóriája inkább arra látszik alkalmasnak, hogy az egész zsidóságra árnyat vessen.

Hát ez mind nem kívánatos dolog és felekezetünk minden jóra való tagja bizonyára szívesebben vette volna, ha meg nem történnek.

A tulajdonképeni antiszemiták heczei ez esetben sem jelentenek ugyan sokat. Hiszen odavághatjuk nekik: vajjon a választási vesztegetést és lélekvásárlást zsidó találta-e fel és Dunaszerdahelyen, vagy Szt.-Endrén alkalmazták-e először. A kiknek örökös vádjuk, hogy a zsidóknak külön erkölceik vannak, és nem vegyülnek bele a nemzet társadalmi életébe, nem-e megelégedve nézhetik, hogy a zsidók között is akadnak, a kik a legtökéletesebb gentry-mód szerint képviselőválasztásokra és a hiúság egyéb urias passióira verik el az apáik szorgalmából felhalmozott vagyont? Nem assimilatio-e ez a javából? És ha az antiszemitákat vesszük, nincs-e benne esetleg a zsidó kérdésnek oly megoldása is, mely az ő vágyaiknak megfelelő? Okvetlenül szükséges-e, hogy azok, a kik a zsidó pénzére szomjaznak, a zalai és somogyi híres példák után induljanak, és rabolva, gyujtogatva törjék fel a zsidók pénzládáit? Nem célravezetőbb-e és nem jár-e kevesebb büntetőjogi kockázattal, ha a zsidó pénzember szereplési viszketegből derék antiszemita választópolgárok között osztja ki bő osztalékait, és lassankint elpusztítja egész vagyonát?! Antiszemita logikával sem fogja talán senki sem állithatni, hogy ily módon vivhatják ki a zsidók rettenetes viláгурalmukat.

Csak hogy hál Istennek felekezetünk egészséges közérzése visszaútasítja a társadalmi assimilatiónak ilyen csábító és kényelmes utját!

Az antisemitákkal csakugyan nem foglalkozunk, mert tudjuk, hogy professionatus izgatásuk nem a zsidók folyton fölhánytorgatott hibái, hanem inkább azon erényeik miatt forr fel tajtékzó gyűlöletben, melyek felekezetünknek százados szenvedésekből buzgott legnemesebb gyöngyét képezik. Mi pedig ez erényeket akarjuk teljes épségökben megővni, mert ezekben a dicső, ősi erényekben bizunk leginkább, hogy nemcsak megdönthetetlen erősségünket képezik az idők viharai ellenében, de folyton fejleszteni fogják hivatásunkat a magyar nemzet társadalmi és

culturalis életében. Lehet, hogy ez az ut sokak szemében csak lassan vezet a teljes megértéshez, és bizonyos, hogy ez bőszíti fel jobban a catilinarius existenciákat, kikből az antiszemitizmus táborának évi ujonczállománya alakul. De egyedül ez uton közeledhetünk e nemzet közérzéséhez, ez uton állítjuk megdönthetetlen alapra benső összetartozásunkat a nemzeti étellel, ez uton leszünk a legjobb magyarokká, a nélkül, hogy felekezeti öntudatunkat megcsorbítani kellene.

Épen ez irányban a dunaszerdahelyi választás kellemetlen tanuságai szolgáljanak kellő intelmül felekezetünk sok gazdag tagjának, kik az idők szelétől hajtva erkölcsiiránytú nélkül eveznek a társadalmi élet tengerén. Ne higye senki, hogy a nemzeti assimilatio és a társadalmi egység nagy munkáját mozdítja elő, ha az uralkodó osztályok örökölt gyengeségeit és divatos hibáit minden áron utánozza, képviselő mandatumot, nemesi kitüntetést vásárol és a kaszinó kártyasztalainál diszhelyet viv ki. A legritkább esetben fog az ily eljárás valakit akár csak egyéni előnyhöz juttatni, mert nem a csontváz nélküli egyéniségek azok, kik erős állást foglalhatnak valamely társadalmi körben, és a privilegizált hibák utánzása csak a restellés indulatát kelti fel azokban, kik mintakul szolgáltak. Lehet ily módon megkeríteni zsidó uracsnak antiszemita választókerületet, de csak erősíteni lehet vele az antiszemitizmas országos hatalmát. Ez pedig mindenkor igazi baj. Mert nem az a főkérdés reánk nézve, mi bántja az antiszemita izgatókat valósággal, hanem mi ad tetszetős ürügyet és jogosult látszatot támadásaiknak és mi lohasztja barátaink buzgalmát a védelemben. Így méltán dobhatunk követ azokra, kik meggyengítik felekezetünk erkölcsi tekintélyét a nemzet közvéleménye előtt. Szükségünk van az erkölcsi tekintélyre nagyobb mértékben, mint az állampolgárok bármely más osztályának. Ez talán nem egyezik meg egészen az »egyenjogúság« szent elvével; de sohase lájlaljuk azt, ha le kell mondannnk arról a »szent« jogról, hogy mi is a nyilvános corruptió és henye fényelgés érdemeivel jegyeztethetjük be nevünket a nemzeti társadalom aranykönyvébe.

Memor.

Szellemszikrák.

a talmud. midrás és a későbbi rabbinikus irodalomból.

Szelesre és habozóra ügyedet ne bíz!

Az egyik cselekszik, mielőtt gondolkodnék, a másik gondolkodik akkor is, mikor már eselekednie kellene.

Boldog a kor, mely a férfit az érdemek után ítéli meg. Jaj a kornak, mely az érdemet a férfi után ítéli meg.)*

Ezer az irigység szeme; helyesen azért egyikkel sem lát.

Vannak, kik csak azért dugják be fülüket, mikor dicséretüket hallják: hogy mondják el nekik még egyszer.

Értesültem, Eliezer, hogy te a világ felbomlásáért imádkozol? — Rabbi, ezt soh'sem tettem. — De tetted. Magam hallottam, mikor így imádkoztál: „Teljesítsd, Isten, minden ember hő vágyát!”

Ameddig utad felfelé vezet, akkor állhatsz meg, mikor neked tetszik. Lefelé, ha indultál, a megállás többé nem tőled függ.

Van olyan férfi is, ki asszonya feleségének.

Fogoly a leány az atyai házban. Férje felszabadítója.

Bűnös vágy, ha ébred szivedben, ó, vizsgáld meg, milyen annak boldogsága, ki már elérte azt, miután te epedsz.

A ki vágya tüzeit vágya tárgyával oltja: tüzet olt az száraz galylyal.

Vágyad cserben hagy, és te azzal dicsekszel, hogy vágyadról lemondasz.

Az életet hiunak, a pénzt haszontalannak mondjuk, de jóllakni azért nem tudunk sem az egyikkel sem a másikkal.

Talmudista.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük április végével lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

*) Eme különben híres mondást egy kommentátor a következő, roppant jellemző módon világítja meg: „A férfit csak érdeme után ítéli meg” erre magyarázat nem szükséges, de hogy kell értenünk e mondat második részét? „az érdemet a férfi után szabni meg?” Így. Szemben állunk például egy nemes cselekedettel. Azt kérdezzük, ki vitte véghez? A felelet: Nakson ben Aminadab. Ah, Nakson ben Aminadab! a szépszakállu, gazdag és előkelő Nakson ben Aminadab! akkor ez a nemes cselekedett roppant nagy nemes cselekedet, akkor ez az érdem végtelenül nagy érdem. Fújjátok meg dicsőségére a harsonát, zengjétek nevére dicsőítéseket! De ha ugyanezt a tettet a kis Gamliel ben Peduczur vitte volna véghez? A rövidszakállu, mindennapi Gamliel ben Peduczur! No ez aztán egészen más! Nincs akkor ebben a nemes cselekedetben semmi rendkívüli; hiszen csak az egyszerű Gamliel ben Peduczur vitte véghez. Jaj a kornak melyben így cselekednek!

Előfizetési feltételek:

egész évre 7 frt — kr
fél évre 3 frt 50 kr
negyed évre 1 frt 75 kr

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre 6 frt — kr.
fél évre 3 frt — kr.
negyed évre 1 frt 50 kr.

Azon igen tisztelt hölgyeket és urakat, kiknek az utolsó hetekben — ajánlások folytán — lapunkat elküldték, a nélkül azonban, hogy az előfizetési díjat be- küldték volna, tisztelettel kérjük, sziveskednének ezt mennél hamarább megtenni, vagy pedig, ha lapunkra előfizetni nem szándékoznak, a jelen számot ezzel a kijelentéssel hozzánk visszaszármasztatni.

Az „Egyenlőség”

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körút 3. sz.

H I R E K.

— A pesti orthodox hitközség 2 év előtt meg- ürrült rabbi állásának betöltésével mostaniban élén- ken foglalkoznak az előjárósági és községi tagok. Leginkább két nevet említenek mint jelöltekéit: Löw Lázárt, az ungvári orth. főrabbit (volt s.-a.-ujhelyi fő- rabbi) és Fuchs Mózes, nagyváradi orth. főrabbit. Ez utóbbiról azonban nem hiszik, hogy hajlandó lesz otthagyni a pestinél sokkal jobb állását és így egyedül Löw Lázár a komoly jelölt. Van azonban pártja Katz Mózes, nagymagyar (Magendorf) rabbinak is (ez még fiatal ember; fia Magyarország egyik legna- gyobb talmudtudósának, a 86 éves Rabbi Men- chem Prosznitz név alatt ismert németkereszturi főrabbinak.) Katz Mózes rabbit, minthogy véletlenül Pesten tartózkodott, az orth. előjáróság felkérte, hogy szombaton, e hó 28-án szónoklatot tartson az Oroz- féle házban lévő zsinagógában, mit a rabbi roppant nagy közönség előtt meg is tartott. Katz határozottan szép szónoknak mondható. Beszéde, mely mély be- nyomást gyakorolt a hallgatóságra, mint próba be- széd is becsülettel megállaná helyét.

— Emlékünnepély. E hó 26-án Spitzer G. Julia, a pesti izr. fiárvaház érdemekben gazdag, volt elnök- asszonya emlékére gyászünnepélyt rendeztek. As esti ima után egy, Friedmann főkantor tanár által szerzett gyászéneket adott elő a fiárvaház növendé- keiből és a dohányutczai zsinagógából való templomi kar: mire Kohn Sámuel dr. rabbi, megindító s a gyászolók érzelmeit hűen, igaz szavakkal tolmácsoló hatásos beszédet tartott, melyben az elhunyt számos érdeme, feledhetlén jótékonyága, egész szeretetre-

méltó egyénisége olyan igazán domborodott ki, hogy a rokonok mély gyászában, a jelen voltak is mind osztoztak. Az ünnepély, melyen az izr. hitközség, az izr. fiárvaház, az országos siketnémák intézete, az izr. nőegylet és a chevra kadisa előljáróságai is részt vettek, zsoltárénekekkel ért véget.

— **Adományok.** A pesti izr. árva háznak az intézet jóltevőinek emlékére rendezett ünnepélyek továbbá látogatások alkalmával f. é. január hó 1-étől ápril hó 1-éig a következő adományokat juttatták: Markbreiter Adolf 25, Sváb Jakab, Károly és Sándor 100 frt; Bloch Vilmos özvegye 500 frt, Pollák Alice k. a. (Bécs) 50 frt. Hirsch Bernát (Bécs) 50 frt. Hazaitak arékpénztár 100 frt Kohner Zsigmond 100 frt, Kohner Károly I. 100 frt, Brüll Miksa lovag 100 frt, Brüll Gusztáv özvegye 50 frt, Fővárosi takarékpénztár 25 frt; hatvani Deutsch Bernát 100 frt, tornyai Schosberger Henrik és Zsigmond 100 frt; hatvani Deutsch József 100 frt; Adler Anna k. a. 25 frt, Schweiger Adolf 50 frt, Herzfelder Dinora k. a. 25 frt, budai Goldberger Laura k. a. 25 frt, néh. Spitzer G. Julia, a pesti fiárvaház volt elnökasszonya 300 frt, Első magyar biztosító társaság 100 frt, Csányi Ágoston 25 frt; Stein Ernő 25 frt, Popper Ferenczné urnő az intézet megnagyobbítására 100 frtot.

— **A fővárosi kereskedő világ halottja.** A Modern és Breitner cég főnöke, Modern Mór f. hó 24-én elhunyt. Temetése f. hó 26-án nagy részvét mellett ment végbe: A család gyászát Kayserling dr. eleven színekkel ecsetelte és kiemelte erényeit s közkedveltségét, melynek a fővárosi kereskedővilágban örvendett. A holttestet gyászdal eléneklése után 4 lovas gyászkocsira tették s a menet előtt és zászló alatt kivonult jótékonyegylettel, elkísérte utolsó útjára.

Jótékonyág. Modern Regina urnő, elhunyt férje Modern Mór emlékére a pesti izr. fiárvaháznak 1000 frtot adományozott.

— **Halálozás.** A »Viktória« gőzmalom megalapítója és volt tulajdonosa, Lord Sámuel, a főváros egyik legrégibb faiparososa, hosszú betegség után f. hó 26-án elhunyt.

— **Rabbiválasztás.** A znióváraljai hitközség a Tolcsán közkedveltségnek örvendő Glück Izsák rabbi vejét Binet Ezekiel rabbi-jává választotta meg.

— **Lőw Lipót** összegyűjtött műveire váratlanul nagy számmal jelentkeznek az előfizetők. Különösen a hazai hitközségek részéről tapasztal a kiadó »különös« érdeklődést. A mű mellé csatolandó előfizetők lajstroma érdekes adatokkal fogja gazdagítani a zsidó magyar művelődéstörténelmet.

— **Kitüntetés.** Ungár Jakab, eperjesi hitsorsosunkat, az eperjesi tüzvész alkalmával kifejtett tevékenységeért ő felsége a király koronás ezüst érdem-keresztellett tüntette ki.

— **Warsóból** írják, hogy az ott ez idén peszachkor elhunyt Reichmann József különféle jótékony-czélokra 90,000 rubelt hagyományozott. Ezenkívül egy nagy épületet testált egy felállítandó zsidó ipariskola számára, melynek költségei az épületből befolyó házbérvédelemből lesznek fedezendőek.

— **Az óbudai izr. hitközség** a fővárosi hatósághoz fordult hogy az eddiginél nagyobb subventiót kérjen. Kérelmének indokául felhossa, hogy a hatóság kívánalmának eleget teendő egy 1500 frtot jövedelmező házat lebombolta, a mi a nagyobb részt szegény gyári munkásokból álló hitközség jövedelmeit megcsökkentette akkor midőn 500 gyermek vallásoktatásáról kell gondoskodniok és több jótékonyczélú intézet fenntartása is a hitközség szegény tagjait terheli. Azt hisszük, a kérelmezők joggal utaltak a fővárosi-hatóság nagylelkűségére is, mert a fővárosi hatóság, bölcsen felismervén, hogy a gyermek nevelésre a valláserkölcsei oktatásnak nagy szüksége van, nem fogja engedni, hogy az óbudai izr. hitközség éppen nevelésügyét legyen kénytelen szorult anyagi viszonyai miatt elhanyagolni.

— **A névmagyarosítás statisztikája** A lefolyt 1887-ik évben 709 névmagyarosítás történt, 108-czal kevesebb, mint tavaly, de 34-gyel több, mint tavaly előtt. A 709 névmagyarosítás által mindössze 1196 személy nyert magyar hangzású nevet. Vallásra nézve még mindig a zsidók magyarosítják nevüket a legnagyobb számmal: a 709 névváltoztató között római katolikus volt 218, görög katolikus 33, görög keleti 1, lutherános 28, kalvinista 19 és zsidó 410.

— **Eső Jeruzsálemben.** Mult heti számunkban közvették a szent városban uralkodó rettenetes vizinség, megható leírása után olvasóink bizonyára meglepéssel veszik a hírt, hogy a nagy inségnek immár vége van. Folyó hó 11. délben — írja jeruzsálemi levelezőink — a zsidó községek épen összegyűltek a nyugoti fal előtt, hogy kétségbeesetten imádkozzanak az oly régen (6¹/₂ hónapig) nélkülözött esőért, midőn hirtelen elborult az ég, a Moriah hegy felől hatalmas fekete felhő huzódott fel és elsötétítette az egész láthatárt. A villámlás és menydörgés nem ijesztette el az imádkozókat, csak mikor már megindult a hatalmas záporosó, sietett mindegyik lakására hogy a mennyi edénye van, mind a vízfelfogók alá állítsa. Azonban felesleges munka volt, mert a cziszternák (mészszel kirakott mély vízmedenczék) anélkül is színig megteltek vízzel. Az eső 6 óra hosszáig tartott. Az öröm a lakosok közt leírhatatlan volt. Csak a lelketlen üzerek nem szerették, kik az összevásárolt vizet az utolsó napon már két frtjával árulgatták korsónként. A termést ez az eső csak részben menthette meg.

— **Az új román miniszteriumtól,** bár a zsidókkal szemben való magatartást Romániában nem lehet egy csapásra megváltoztatni, de sorsuk lassankénti megjavulását remélhetjük — ha a Rosetti miniszteriumnak sikerül a kormányon huzamosabb ideig maradni. A miniszterelnök Rosetti Tódor, ki egyuttal belügyminiszter, csak nem rég mutatta meg, hogy a zsidó ellenes közszellemet megtagadta. Tagja volt ugyanis a bottusani tüzkárosultak felsegítésére alakult központi bizottságnak. Midőn a bizottság megtudta, hogy a bottusani tüzkárosultak nagy része zsidó — elhatározta, hogy a begyűlt összegeket — melyhez zsidók is járultak — választási czélokra használja fel. Rosetti keményen kikelt e határozat ellen s kilépett a bizottságból. A belügyminiszter Karp Péter sokszor sürgette, hogy a zsidók egyenjogúsítása Romániában ténynyé váljék. — A jelenlegi közoktatásügyi miniszter Majoresku védője volt a Romániából nem rég kiutasított zsidó hírlapirónak

Fiornak. — Marghiloman igazságügy-minisztert és Stirbeingt. a közmunkák ministerét nem ismerik zsidó gyűlölőknek, a mi Romániában nagy szó. Barozzi hadügyminisztert is ilyennek ismerik. Germani Menelaus, a pénzügyminiszter, mint a bukaresti bankárok közül a legbefolyásosabb, a zsidókkal is jó lábon áll.

— **Bischitz Dávidné** mellszobrát Róna József már elkészítette gipszből, melyet igen sikerültnek tartanak. A pesti izr. nőegylet, melynek tudvalevőleg Bischitz Dávidné urnő nagy érdemeket szerzett elnökasszonya, elhatározta, hogy e gipszbűszthöz hasonló márványszobrot készített Rónával és a leányárvaházában helyezi el.

— **Kompert-utczá.** Bécsben Kompert Lipótról, a zsidó világ utólérhetlen rajzolójáról, kinek »Kadis« című elbeszélését egyik előző számunkban fejeztük be, egy utczát neveztek el. A bécsi polgármester ez alkalomból Kompert özvegyéhez a következő levelet intézte: „Nagyságos Asszonyom! A városi tanács f. hó 13-án megtartott ülésében elhatározta, hogy egy, az V. kerületben megnyitott utczát boldogult férje, Kompert Lipót dr. nevével, Kompert utczának nevez el. Midőn Nagyságodat e felől értesitem, teljes megelégedésemnek adok kifejezést, hogy az elhunytnek az irodalom és a közélet terén szerzett nagy érdemei ezen módon is méltánylásra találnak és kérem Önt, igen tisztelt asszonyom, fogadja legteljesebb nagyrabecsülésem kifejezését, melylyel vagyok Nagyságodnak alázatos szolgája Uhl Ede, polgármester. Bécs, 1888, márcz. 21-én.

— **Ggulafehérvárott** — mint levelezőink írja — a chevra kadisa régi szolgájának elbocsájtása miatt, a hitközség kebelében csaknem szakadás történt. De a kívánatra egybehitt közgyűlésen Körner József, az egylet érdemes elnöke, olyan tapintattal intézte el a felszínre került pártoskodást, hogy ma már minden a régi kerékvágásban van, s az elbocsájtott egyleti szolgál is elfoglalta előbbi helyét.

— **Radó Antal dr.** kitűnő munkatársunk fogja májustól kezdve szerkeszteni a „Magyar ifjuság“ cz. serdültebb ifjuság számára való jeles képes lapot. A lap, melynek előfizetési ára májustól szeptemberig 2 frt, s egy évre 5 frt. Radó dr. szerkesztése alatt kétségtelenül magas színvonalra fog emelkedni s a pedagógiai szempont mellett a vallásegyenlőség szolgálatában is állani. Mint ilyent, melegen ajánlhatjuk a Radó Antal dr. szerkesztése alatt megjelenő »Magyar ifjuság«-ot zsidó tanítóink figyelmébe, kik saját körükben odahathatnak, hogy a nevezett lap minél inkább megfelelhessen hivatásának. — Gyűjtők könyvtárusi százalékot kapnak s az előfizetések a szerkesztőségbe (Budapest, Károly-körut, 15.) küldendők.

— **A tuniszi zsidók főabbija,** Finczi Abrahám mult hó 2-án elhunyt. Afrika első hitközségében, Tuniszban, hol 50,000 zsidó lakik, az elhunyt rabbi 16 évig működött.

— **Kinevezés.** A cs. és kir. közös belügyminiszter Ben Sheton L. Izsáknak, a tangeri cs. és kir. főkonzulság által Arzilába (Marokkó) cs. és kir. konzuli ügynökké történt kineveztetését megerősítette.

— **A belga hadseregnek** is van már egy magas állású zsidó tisztje. Fix ezredes ugyanis a napokban nevezték ki tábornoknak

— **„Ez a különbség.“** Az osztrák reichsrathban a csódtörvény reviziójának tárgyalása alkalmával Türk antiszemita képviselő, belekötöt, Wrabetz előadoba, hogy miért nem indokolt avval is, hogy a csódbbe jutottaknak a zsidók 90%-át képezik. Erre Wrabetz válaszolván, azt hiszi, hogy megmutatta mi-

szert ilyen tárgyról tud beszélni a nélkül is, hogy a zsidót belekeverné; neki tökéletesen mindegy vajjon zsidó, keresztény, avagy muzelman-e a csódbbe jutott. A ki 20%-ra egyezik ki, az vallásra való tekintet nélkül hibáztatható. Egyébiránt a különbség megvilágítása végett hivatkozik gyakorlatára, melyet mint egy pénzügyintézet igazgatója szerzett. E szerint 18 évi gyakorlata alatt azon tapasztalatra jutott, hogy a zsidók hajlandók a kiegyezésre, de a keresztények — és e tekintetben egyetlenegy kivételre sem emlékszik — adósak maradnak az egész összeggel, és még csak 30%-ot sem fizetnek meg. (Élénk derűtség; ellenmondás az antiszemiták közt.) Ez tény, melyet — mint mondá — üzleti könyvekből számszerint is kimutathat. 18 év alatt 25,000 frtnyi veszteséget irtak le, melyből 5000 frt a zsidók 20,000 frt pedig a keresztények részéről okozott kár és ámbár ezen utóbbiak közül jelenleg többen teljesen rendezett viszonyok közt élnek mégis eszükbe sem jut régi adósságuk visszatérítése. Ez a különbség! — így fejezte be Wrabetz szavait, — de én nem hoztam fel mert nem tartottam czélszerűnek, hogy itt mindig az örök zsidó vessző-paripáján lovagoljunk.“

SZEFFORISZ és RÓMA.

Történeti regény a negyedik századból.

Két részben.

3

Irta: **Dr. Philippson Lajos.**

Fordította: **Háber Samu.**

— Első rész. —

S z e f f o r i s z.

Patrika a római büszke tekintetétől nem riadt vissza és így válaszolt:

— Uram, te túlbecsüled erőnket. Nekünk nem maradna más mit tennünk, mint kivándorolni és a várost saját sorsára bízni. Mi a bűnünk, uram, hogy haragodat felébresztettük? Mi a felséges császárnak hü alattvalói vagyunk, pontosan leróttunk mindent, ami ki vott ránk vetve, és e falakon belül az ellentállásnak még csak színét sem láttak soha! Ne büntess tehát bennünket olyan bűnért, mit nem követünk el, és ajándékozz meg, uram, kiméletességeddel!

A római csodálkozó tekintettel mérte végig a szólót.

— Ilyen képzelődések forrása — így szólt — mindig a városok lusta és aljas polgárai. A mi védnökségünk alatt szerzik meg magukat és csereberélnek, halmoznak össze vagyont és élvezik; mi vérünket ontjuk ezért a védnökségért, s ha ehhez való eszközöket kérünk, akkor van sirás-rivás, óbégatás. Szó se többet — s ha kivándorlással fenyegetőzöl: tudd meg, karunk a város falain is túl ér, és rátalál a szökevényre, bárhová rejtőzzék, még a császár ellenségei közt is.

Ezen utóbbi szavakat bizonyos nyomatékkal ejtette ki és szűrő tekintettel kísérté.

— Természetesen mi beszoigaltatunk mindent

— válaszolt Patrika — a mit kérsz, addig, amig módunkban áll. És ha majd nem győzzük?

— Akkor magatokra kerül a sor, és majd megláttom, hogy katonáim belőletek, pénzben, buzában borban, mennyit tudnak kisajtolni. De megálljunk, még nem értünk a végére. Hadi tribúnjaim jelentik, hogy városokban nincs elég istálló; de van tizenöt zsinagógátok — ugy-e, így kereszteltétek el azon épületeket, melyekben hazug hiteteket valljátok? — nos a császár ügye mindenekelőtt; hát én meg is hagytam, hogy 10 ilyen épületet istállókká alakítsanak át; nektek elég öt is. Belátásomat kiolvashatjátok abból is, hogy ezt közlöm veletek és két órai időt adok, hogy belőlök magatok takarítsatok el mindent. Fogjatok gyorsan munkához, mert katonáimnak ez könnyebb munka lenne s hozzá még elég mulatságos is.

Ki irhatná le azt a megrémülést, mely e szavak hallatára elfogta a három férfit? Nekik kik, mint már állásuk is tanusította, e város legjámborabb és hitükhöz leghűbb polgárai voltak, nekik kellett azon egyszerű parancsot venniök, mely évszázadokon át ápolt szentségeiket ilyen megszenteltségtelenítésre kártoztatta. De Patrika most is helyt állt, merészen lépett egy lépéssel közelebb a rómaihoz, a ki kényelmesen visszavetette magát székébe és kemény hangon szólt:

— Uram, ezt nem fogod tenni! Konstantin császártól kiváltságlevelünk van, melyben szentségeinknek érintetlensége és előjáróinak mentelmi joga biztosítva van. E kiváltságlevelél alapján kívánjuk, hogy zsinagógáink érintetlenül maradjanak.

Ursicinusz felugrott és ökölbe szoritott jobbát felemelte:

— Ellentmondani merészelsz? Én nem ismerem azt a kiváltságlevelét és Konstantin halott. Most Konstanciusz császár uralkodik, ennek parancsai a törvények. Ti tőlem halljátok, és én azt teszem, amit az ő szolgálatában szükségesnek látok. Egyébiránt ki is vagy te, fiu, hogy itt így mersz beszélni? Ha fejedet lábaid elé tétetem? Mi? Akkor aztán mehetsz Rómába panaszsra.

— Ez csak rajtad áll, és katonáid parancsaidnak örömmel tesznek eleget. De tudd meg, hogy egyetlen meggyilkolt véreből olykor hatalmasabb bosszuálló támad, minőre az élő akár egy életen át is akadhat. Mig lábbal tiporsz bennünket, lehet, Rómában nem találunk meghallgatókra. De kézzel nyulni hozzánk, bárkinek is keserves lehet. Ismersz Rómában valami Mesullámot? Ez ismeri a császári udvar utjait is, és biztonsággal tudja őket követni. Ez nagybátyám és én éveken át voltam vendége...

Ursicinusz ajkába harapott; mert nagyon is jól ismerte ezt a Mesullámot és jól tudta, hogy Euzebiusznak, a császár mindenható kegyeltjének, üstökét markában tartja.

— Igen, igen, — szólt Ursicinusz bizonyos keserőséggel — tudom, hogy nektek, zsidóknak, minde-

nütt van kibuvótok és piszkos kanalatokat minden lébe beleütitek; de legyetek felőle meggyőződve, nem lesz ez mindég így. Parancsaimon ez mit sem változtat. Ti sem rómaiak, sem keresztények nem vagytok; ennél fogva titeket sem Róma, sem a szent kereszt nem vesz ótalmába. Tagadjátok meg nem igaz hiteteket, vegyétek fel a kereszttség szentségét — és a járom lehull nyakatokról.

Patrika két kísérője akaratlanul is közbemordult, Patrika pedig válaszolt:

— Mi, mint minden ázsiai, rómaiak vagyunk. Testvéreink Rómában épugy római polgárok, mint a tieitek; itt mindenki római alattvaló. Hitünkhöz hűek maradunk; ha az irtózatoss elnyomatás miatt meg akartuk volna tagadni, már rég megtettük volna. De mi hivei vagyunk, hogy az örökkévaló egy Isten nevét szentté tegyük.

— Tegyetek, amit akartok. Én titeket nem azért rendelvek ide, hogy vitatkozzunk. Jól tudjátok, kivel van dolgotok.

Évvel hátat fordított a szanhedrin embereinek; ezek elhagyták a termet.

Künn a várórséget kivéven, a katonákat a városba vonulófélben látták.

— Oh, én szerencsétlen Szefforiszom! — kiáltott fel Patrika és a három ember hallgatagon ment le a főuton.

Amnon menekül.

Milyen szerencsétlen napok következtek a szerencsétlen Szefforiszra! Ursicinusz Ammianusz Marcelinusz követét Mezopotamiába küldte, hogy az ellenségről adatokat szerezzen be és rajtűthessen. Ettől rövid idő múlva megtudta, hogy a perzsa sereg előőrsei már átvonultak a Tigrisen. Szápor tervei mégis teljesen homályosak voltak előtte. A perzsa seregek rendszerint a szomszédos vidékeken terjeszkedtek szét és megvitták és megvették az utjukba esett várakat. De ez alkalommal más haditervre esett ki látás. Fel kellett tenni, hogy a ravasz Antoniusz egészen más fortélyokkal állt védelmezője mellé, melyek az ellenséget az Eufrát mellé csalják és a támadást magában Szíriában teszik lehetővé. Mivel Ursicinusz tudta, hogy az öreg és ügyetlen Szabinianuszra mily kevéssé lehet számítani, szilárd elhatározása volt, az Eufrat mentét lehetőleg megvédeni. De e folyamnak melyik pontján fog Szápor támadni? Erre nézve elébb biztos jeleket kellett beszereznie. Ursicinusz Szefforiszban együtt tartotta seregét, mert innen bármely veszélyben forgó ponton legkönnyebben jelenhetett meg. Időközben Mezopotámia lakóival is csak azon meghagyását tudatta, hogy a védtelen városokat hagyják el, vagyonukkal együtt erődített helyekre meneküljenek; az érfélben levő gabonát gyujtsák fel, hogy az ellenség számára az országon való keresztülvonulást az élelmi szerek hiánya által lehetetlenné tegye. Ez volt az oka,

hogy a rómaiaknak Szefforisz városában való táborozási ideje mind jobban megnyult és Ursicinusz azért választotta ki éppen ezen hegyi várat, mivel Galileát, sőt magát Sziriát is e helyütt tarthatta leginkább markában. Annál többet szenvedtek a város lakói. Minden ház tömve volt a sok elszállásolttal és a római katonák, kik a római birodalom minden zegéből-zugából összetoborolva a germán lovasoktól a baleári parittyásokig és a kretai ijaszokig, nem érték be azal, amit a várostól kaptak, hanem szorongatott háznépüket minden óhajuk teljesítésére és a legkeményebb szolgálatokra a legkövetelőbb módon szoritották s gyakran a legnagyobb kegyetlenségtől sem riadtak vissza. Nem használt sem az ellenkezés, sem a megalázkodás, sem a kérés. Ha valamelyik kétségbeesett polgár Ursicinuszhoz ment panaszra, az volt a kihívó válasz:

— Fogadjátok el a keresztég szentségét, és mi bajotok sem lesz.

Ez a gunyolódás csak erősítette a szerencsétlenség érzetét; de azon mód a hűséget is hitükhöz. Sok mindenféle ajándék és áldozat hajszálnyt sem könnyített a dolgon, csak még jobban tüzelt a követelésekre. A város, mint ilyen, mivel sem volt kisebb szorultságban. A jobbmóduak önként mindjárt kezdetben tetemes összeget raktak össze, hogy a kivánt jutalékokat és szükségleteket beszolgáltassák. De ez az összeg hamar elfogyott és azon kellett lenni, hogy a terheket adóban osszák meg, mely a polgárok vagyonát teljes felemészttel fenyegette. Ezért történt, hogy a várost minden uton és módon már sokan elhagyták, és különösen az egész női lakosság, már amennyire a fiatalabb korhoz tartozott, rövid idő alatt eltűnt a városból.

Ursicinusz természetesen midőn erről értesült a város legszigorubb őrzését rendelte el, de ez sem vehette elejét a kiköltözködésnek, hacsak a városnak a környékkel való minden érintkezését el nem akarta vágni, ami pedig a saját katonái számára való szükségletek szállítását tette volna lehetetlenné. Az ipar csaknem teljesen pangott, mert az állandó aggodalom és félelem részben munkátlanokká tette a polgárokat és a katonák örökös szolgálatkésztséget követeltek, részben pedig mivel kívülről senki sem mert a szorongatott városba jönni, mely a háborúnak minden borzalmát átélte, és pedig maga az ország ura és védelmezője által.

E napokban Patrika olyan munkásságát, olyan odaadást, olyan önfeláldozást fejtett ki, mely őt a város minden lakosa előtt a csodálkozás és a határtalan bizalom tárgyává tette. Örökösen tett-vett, odaadta mindenét, amivel birt, rendelkezett, megnyugtatót, vigasztalt mindenütt. Most kezére játszott, hogy a szanhedrin nemcsak nagytudományu férfiakból állt, hanem hasznavehető iparosokat is foglalt ma-

gában. Nyomban alkalmas bizottságokat alakítottak, hogy az üzletek egyes ágairól hathatósan gondoskodjanak. Mindennek teste-lelke Patrika volt. De a mennyire lehetett, magokkal a rómaiakkal kerülte az érintkezést, és legkevesebbet várt az Ursicinusznál való közbenjárástól, akit eléggé ismerni vélt arra nézve, hogy nála bármiféle befolyást is érvényesíteni lehessen. Szép, nagy, főuti házáat egy tuczat tisztel és szolgálival rakták meg, s amint házában ezeknek viselt dolgait tapasztalta és megakadályozásuknak lehetetlenségét felismerte, házáat teljesen átengedte nekik, és a város egy távoli részében, a város falához közel fekvő másik lakában vonult meg. Ez tulajdonképpen nagy áruraktár volt, de a néhány hozzáépített szobával beérte. Öreg esténként tért meg ide és kora reggelenként hagyta el, hogy teendői után lásson. Így legalább módjában volt néhány órára megszerezni az éjszaki nyugodalmat, hogy a nap hajhászó erős munkáját győzze,

Egy este felszállt a szobájában; lelkét a napi események foglalkoztatták. Mély fájdalom töltötte be szívéit, mert a legtöbb esetben, nem hogy orvoslást, csak alig könnyebülést tudott szerezni. Mikor és hogyan lesz e sorsnak vége, mely rövid néhány hónap alatti elemészttel fenyegette szülővárosa jómódját, melyet századok szorgalma és munkája teremtett meg, és a mely sors annyi tehetős családot taszított a legnagyobb nyomorba? Lelke a fájdalomtól a múlt napjaihoz szállt, nemzete virágjának korába, eltűnt szerencséjéhez és azután kérdezve fordult a jövőhöz, melynek titokzatos homályába csak az isten kinyilatkoztatása vetett néhány világító sugarat világító sugarakat, melyek eloszlattak az éjben, mert a kinyilatkoztatás teljesülésének ideje nem érkezett el, és még borzasztó évszázadok választhatják el egymástól az ígét és teljesülését.

Igen, ő meg fog érkezni, — mormogá magában, — ki kételkedhetik e fölött? De ha igen, akkor mihamarabb kell... Nem arra való-e az idő? Lehetnek-e bajaink még nagyobbak, szenvedéseink keményebbek, megalázkodásunk még mélyebb? Ó te szent Dávid vérenek cseppje, mint forrsz ereimben, mint lüktelsz szivemben! Ti, a sors külső csapásai s a lélek belső csapásai, még szemtől-szembe kerültök, még összetalálkoztok utatokon és szétzúzó erőtöket egymás ellen emelik. Ám ha, ha...

Mély gondolatokba merült — de nem sokára a ház kapuján való heves zörgetés, gyors futás, az udvaron és a szoba ajtajának hirtelen benyitása zavarta meg. Egy fiatal ember rohant be, kuszált hajjal, dult arczczal, és véres karral.

Patrika rátekintett és felkiáltott:

— Amnon, Amnon, mi történt? Mi baj?

(Folyt. köv.)

Pályázat.

Az érsekújvári Congr. izr. hitközségben 1000 frt évi fizetéssel, 200 frt lakbér átalány-nyal, 200 frt hitoktatási díjjal (a gymnasiumi ifjuságért) a törvényesen megszabott anyakönyvi díjakkal és egyéb szokásos jövedelmekkel javadalmazott **rabbisági állás** betölteni határozatván, erre pályázat nyitattik.

A pályázónak, kitől a magyar állampolgárságon kívül a rabbi teendők végzésére a magyar és német hitszónoklatra való képesség kivántatik, rabbiszeminariumot végzett bölcsészettudornak kell lennie.

A választás előzetes meghívásra tartott próbaszónoklat után ejtetik meg, megválasztottnak utiköltségei megtérítetnek.

A kellő okmányokkal felszerelt folyamodások f. évi június hó 30-ig az érsekújvári Congr. izr. hitközség elnökségéhez nyújtandók be.

Érsekújvárt, 1888. ápril hó 12-én.

Dr. Adler Mór,
hitk. elnök.

Pályázat.

A kassai st.-quo hitközségnél egy שוחט ובודק ובעל חשבון állása f. évi június hó 1-re betöltendő. Ezen állásra pályázók képesítő-okmányokkal ellátott kérvényeiket koruk, családtagjaik száma és eddigi alkalmazásuk kitüntetései mellett legkésőbb május hó 15-éig sziveskedjenek az alólírt előjárásához beküldeni.

Évi fizetés 600 frt. Az uti költségek csak a próbaelőadásra meghívottaknak térítetnek meg.

A kassai izr. anyahitközség előjárásága.

Pályázat.

A helybeli izr. hitközségben a kántor állása, kinek egyuttal sochet ubodeknak és alkalmasjegyzőnek is kell lennie, f. é. jun. 1-re betöltendő. Évi fizetésül, szabad lakás, egész sechita, a pénzbeszedéstől járó %, valamint a szokásos nem csekély mellékjövedelmek mellett 400 frt jár. Pályázni kívánók kabólószait (csak tekintélyes rabbikéi vétetnek figyelembe) képesítő-bizonyítványaikkal magyar és német nyelvű ajánlatokban, a kor- és családtagok számának kitüntetésével minél előbb az alólírt előjárásához sziveskedjenek beküldeni. Próbaelőadást csak a meghívottak tarthatnak és csak az állomást nyert utiköltségei térítetnek meg.

Nagy-Tétény, 1888. ápril hó.

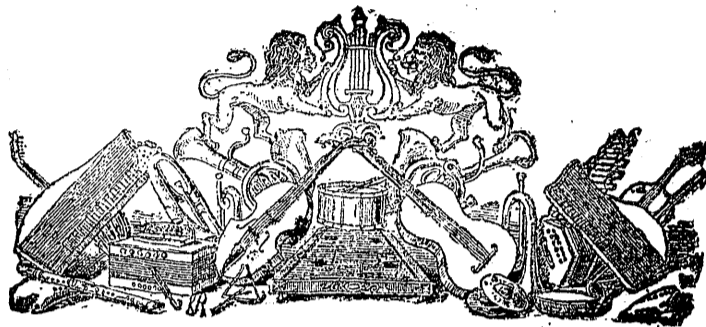
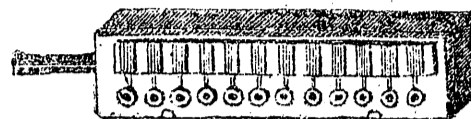
Spitzer Jakob,
elnök.

Sternberg Armin

hangszergyára Budapesten, VII. Kerepesi-ut 36.

(szemben a Rökus-kórházzal)

Legujabb Harmonika-Fuvola 12 billentyűvel, kellemes hangokkal; bárkinek igen kellemes mulató-eszköz. Ara: 2 frt. Mindennemű hangszerek nagy raktára. 200 képpel diszitett nagy hangszerkatalogus kívánatra ingyen. Harmonikáról külön árjegyzék. Javitások pontosan teljesítetnek.

SEBES JOZSEF

uri-, női- és színházi-fodrász,

VI. ker., hajós-utcza, szemben a m. k. operaházzal,

Ajánlom ugy a helybeli, mint a vidék fodrászt igénylő tisztelt közönségnek a tavasz idényre készült k ö n n y ű, de megfelelőleg dús s minden alakban és színbenkészltben levő

félparókákat 4 frttól feljebb.

Készítek szín és fejbőség bekül-

dése után egész **parókákat** 10 frttól feljebb.

Valódi hajfonatok minden

szinben 1 frt 50 krtól feljebb

Kihullott hajból a legszebb 3 águ

fonatot készítek 1 frtért

Seitli tisztítás és uj vá-

laszték bármely szinben 2 frtért

Ezen kívül mindennemű hajkülönlegességek ké-

szítését elvállalom, ugymint legujabb homlok

fűtők 2 frttól 5 frtig

Emlék hajkból a legszebb és izlésesebb

láncokat, karpereczeket, függöket és képeket

készítek a legjutányosabb áron.

Vidéki megrendeléseket pontosan teljesítek

s nem tetsző dolgokat visszacserélek.

Számos rendeléseket remélve maradtam

mély tisztelettel

Sebes József.

